

E-helse på vei

INNLEGG Helse

Knappt noen samfunnssektorer har så mye å hente fra moderne informasjonsteknologi (it) som helsesektoren. Mange innlegg i DN viser både engasjement og sterke syn om veien videre. Det er 17.000 små og store virksomheter i helsesektoren, de fleste har investert mye i it, men de er ikke kommet like langt. De strategiske valgene vi tar nå blir viktige.

Visjonen er klar: Innbyggerne skal ha tilgang på digitale tjenester, og helsepersonell må få tilgang til nødvendig informasjon og kunnskap når de trenger det. Informasjon må følge pasienten.

Vi er i rute med mye: E-resept, eID og Helsenorge.no, og vi har en strategi for tilgang til journaldata. Store deler av helsesektoren bruker elektroniske pasientjournaler til dokumentasjon, kommunikasjon og resepter. Hver dag sendes og mottas over 500.000 henvisninger, episkriser og laboratoriemeldinger elektronisk.

Alle kommuner skal være i gang med elektronisk meldingsutveksling med sykehus og fastleger i løpet av 2014. Det vil spare tid og bedre dokumentasjonen.

I dag har pasienter og brukere rett til innsyn i egen journal. Men det skjer gjennom papirutskrifter. Det skal kunne skje på nett.

Heleregisterloven må legge til rette for samhandlingen mellom helsepersonell

Vi har etablert en solid «grunnmur» for elektronisk samhandling gjennom helsenettet. EU-undersøkelser viser at Norge ligger helt i toppen i bruk av elektronisk pasientjournal og kommunikasjon med legekantor. Det er bra. Men vi må bli bedre på integrasjon og kommunikasjon innen og mellom sykehus og på tjenester direkte ut til pasientene.

Nasjonale kjernejournal skal bedre pasientsikkerheten gjennom rask nasjonal tilgang til legemiddelopplysninger, allergier og annen kritisk informasjon. Trondheim skal teste ut kjernejournal fra neste år.

Nasjonale helseportal, Helsenorge.no, ble etablert i 2011 og inneholder mye informasjon om helse, sykdom, behandling, kvalitetsindikatorer og rettigheter. Tjenesten utvikles og vil tilby flere tjenester og bedre funksjonalitet til innbyggerne.

Helsepersonell må ha tilgang til nødvendige pasientopplysninger som henvisninger, episkriser, legemiddelbruk, prøvesvar, røntgenbilder og så videre. Pasienter skal slippe å gjenta informasjonen hver gang de er i kontakt med helse- og omsorgs-

DN 30. oktober

I RUTE MED MYE. Helseminister Jonas Gahr Støre (Ap).

tjenesten. Vi vil at informasjonen kan følge pasienten gjennom hele behandlingsforløpet. For å få til det, gjennomgår vi nå lovverket. Helseregisterloven må legge til rette for samhandlingen mellom helsepersonell, der pasienten settes i fokus.

I dag har pasienter og brukere rett til innsyn i egen journal. Men det skjer gjennom papirutskrifter. Det skal kunne skje på nett.

Heleregisterloven må legge til rette for samhandlingen mellom helsepersonell

Det uroer meg at pasientopplysninger i dag flyter rundt. En elektronisk samling vil bedre personvernet, sikkerheten og tilgjengeligheten. Mange sykehus, tannleger, fysioterapeuter, psykologer, 429 kommuner, 2000 legekantor skal «koble» sammen.

Hvordan skal vi få alle disse systemene til å snakke sammen? Det er to uttøppunkter: Å tvinge alle inn på samme vei, eller å la tusen blomster blomstre. Begge er dårlige.

De nasjonale ambisjonene må ta utgangspunkt i dagens virkelighet etter mange år med manglende nasjonal styring. Så må vi stille krav til standardisering og felles hovedsystemer.

Personvern er et grunnleggende spørsmål som følger alt arbeid med it og digitalisering. Vi kan ikke risikere enkeltpersoners mest sårbare opplysninger på avveie. Realiteten er at et mer digitalt helsevesen vil være langt sikrere enn de gamle papirjournalene.

Jonas Gahr Støre (Ap), helse- og omsorgsminister

De Facto og Lederne bruker tvilsomme metoder og tegner et hulltubebilde av norsk arbeidsliv. «Norsk Ledelsesbarometer» er bare en medlemsundersøkelse blant fagforeningsmedlemmer, skriver **Lars Haukaas** i Arbeidsgiverforeningen Spekter.

De Factos frekkeheter

INNLEGG Ledelse

Fagforeningen Lederne presenterte nylig sammen med De Facto (Kunnskapsenter for fagorganiserte) det såkalte Norsk Ledelsesbarometer, og kom da med påstander som har mer rot i Lederne og De Factos interesser enn å spille forholdene i norsk arbeidsliv.

Det man ut fra navnet på barometeret skulle tro er en undersøkelse blant et representativt utvalg norske ledere, er utelukkende basert på svar fra medlemmene i fagforeningen Lederne.

Både i DN og fra diverse talerstoler fortsetter Stein Stugu og Bitten Nordrik fra De Facto å plante sine frekkeheter ut fra «plukk det som passer»-prinsippet.

Lederne/De Facto hevder at det nå skjer en ukritisk adopsjon av amerikanske human resource-modeller, såkalt hard HR, og at dette vil gå kraftig utover bedriftsdemokratiet. Videre skal det være en overhengende fare for at den norske ledelses- og samarbeidsmodellen om noen år ville være borte og erstattes av den harde amerikanske modellen.

Dette er en historieløs og fordreid virkelighetsbeskrivelse. Norske ledelses- og personalmodeller har gjennom de siste 50 årene blitt utviklet med bidrag fra en rekke kilder og gjennom ulike utviklingstrinn. Impulser fra amerikanske ledelsesmodeller og personaladministrative metoder kom til Norge allerede som et ledd i Marshallprogrammet etter Andre verdenskrig.

Enda viktigere var hovedavtalen mellom LO og NAF fra 1935 som representerte et solid fundament for to- og trepartsforholdet i norsk arbeidsliv. Videre kom vektlegging av arbeidsmiljø og -organisering til uttrykk blant annet i Arbeidsmiljølovens paragraf 12 i 1977.

Da virksomhetene ble stadig mer kompetensintensive utover

på 1990-tallet, ble det behov for å knytte personalarbeidet til organisasjonens strategier, såkalt strategisk personalledelse. Gjennom trepartssamarbeidet er det i moderne tid også innført en rekke sosiale reformer på områder som arbeidstid, arbeidsmiljø, sykkelom, svangerskapspermisjon, rett til fritid ved barns sykdom, ferie, fagopplæring, afp og obligatorisk tjenstepensjon som forvaltes i virksomhetene av linjeledere og HR-funksjon i samarbeid med

Dette er en fordreid virkelighetsbeskrivelse

tillitsvalgte. Påstanden om at det som skjer går hardt utover bedriftsdemokratiet i Norge, kan lett tilbakevises gjennom Fafos omfattende rapport «Bedriftsdemokratiets tilstand», som tegner et solid bilde av bedriftsdemokratiets funksjon i dagens arbeidsliv.

På tilsvarende måte beskriver tilstandsrapporten i regjeringens stortingsmelding om arbeidsforhold fra ifjor at arbeidsforholdene er gode for

FORDREID VIRKELIGHET. Lars Haukaas i Spekter.

det store flertallet og jevnt over bedre enn i andre land. Meldingen viser også at det er oppnådd en ytterligere forbedring av arbeidsmiljøet og arbeidsvilkårene i de senere år.

At De Facto og Lederne allikevel klarer å tegne et hulltubebilde av norsk arbeidsliv, kan sammenheng med deres tvilsomme metodebruk. At de årlig resirkulerer denne argumentasjonen i forbindelse med fremleggelsen av medlemsbarometeret, gjør den heller ikke mer sannferdig.

RUFSETE METODE. Å kalle det Norsk Ledelsesbarometer når dette er en ren medlemsundersøkelse blant fagforeningsmedlemmer, taler for seg selv, og på flere områder er metodebruket rufsete, skriver artikkelforfatteren. Foto: Colourbox

Å kalle det Norsk Ledelsesbarometer når dette er en ren medlemsundersøkelse blant fagforeningsmedlemmer, taler for seg selv, og på flere områder er metodebruket rufsete. Den mest tvilsomme metodebruket finner vi imidlertid i det såkalte «Case: Posten Norge» hvor De Facto har intervjuet fem ledere (trolig medlemmer

– det er ikke redegjort for utvalgsprosedyrer) og fem postbud. De Facto mener tydeligvis dette er dekkende utvalg for en bedrift som har i underkant av 20.000 medarbeidere, og de koker opp en beskrivelse på 30 sider av «hvordan ting er».

De Facto har her en frekk metodisk tilnærming. De kaller det analytisk generalisering og henviser til en nestor innenfor kvalitativ metode, Steinar Kvale, som sikkert ville ha mislikt å bli brukt på denne måten.

Det er legitimt at De Facto beskriver seg som et kunnskapsenter for fagorganiserte, men da må de også tydeligere redegjøre for hvilke forutset-

ninger de legger til grunn i undersøkelsen som Lederne medlemsbarometer og ikke gi skinn av at dette er faglig og metodisk balansert dokumentasjon.

Lars Haukaas, administrerende direktør, Arbeidsgiverforeningen Spekter

Har du noengang følt ubehaget det er å tale til en stor forsamling? En ny norsk utviklet svttemåler gjør det mulig å sette tall på ubehaget.

Avslørt av svette

TEKNOLOGI GORM KROGH JOHNSEN OG CHRISTIAN TRONSTAD

Teknologi: Dagens Næringslivs teknologispalte bringer nyheter og innsikt om forskning og ingeniørkunnskap. Fagfolk inviteres til å sende inn bidrag. Adresse: debatt@dn.no Tekstlengde: 4000 tegn (inkludert mellomrom)

Alle svetter, men det kanskje ikke alle vet, er at vi har to typer svette, nemlig fysisk og psykisk svette.

Den fysiske svetteproduksjonen, som for eksempel kan gi fine ringer i underarmen på skjortje, lar seg langt på vei styre av hvor aktive vi er. Når kroppen blir for varm, produseres svette som igjen sprut på hudoverflaten og til slutt fordamper. Denne prosessen krever energi og dermed kjøles vi ned og kroppstemperaturen reguleres.

Den psykiske svetten er vanskeligere å kontrollere, og dukker ofte opp når man minst ønsker det. Den forekommer først og fremst i håndflaten, der tettheten av svetteporer er mer enn dobbelt så høy som i underarmen.

Den psykiske svetteaktiviteten kan være en tidlig indikasjon på stress eller lavt blodsukkernivå for diabetespasienter. Derfor vil det være svært nyttig å kunne registrere svetteaktiviteten i huden allerede på et tidlig stadium. Forskere ved Oslo universitetssykehus og Universitetet i Oslo har utviklet en svettemåler som klaner nettopp dette ved å utnytte de elektriske egenskapene til huden vår.

Ved å sende en svak vekselstrøm gjennom huden og bruke spesialtilpassede sensorer for avlesning av signalene som måles, er det mulig å måle kun på svetteporene og ikke all huden som ligger rundt dem. Svette inneholder salter og legger i bunnen for utviklingen av svettemåleren. Norske forskere har ligget i front i dette fagfeltet i 40 år, og nå starter høstingen av fruktene – den medisinske anvendelsen.

En grunnleggende forståelse av hudens elektriske egenskaper ligger i bunnen for utviklingen av svettemåleren. Norske forskere har ligget i front i dette fagfeltet i 40 år, og nå starter høstingen av fruktene – den medisinske anvendelsen.

Gorm Krogh Johnsen, postdoktor ved IFE, og Christian Tronstad, forsker ved Medisinsk-teknologisk Virksomhetsområdet, Oslo Sykehus service ved Oslo universitetssykehus

overflaten og dermed også for vi merker den.

Siden svettefyllingen styres av impulser fra sentralnervesystemet, kan målingen også gi et bilde på aktiviteten i den delen av hjernen som gjør oss klare for kamp eller flukt, også kalt stress.

For våre forfedre var det en fordel at hendene ble klamme ved en farlig situasjon, slik at de fikk bedre gripeevne og lettere kunne klatre opp i et tre. Svettereaksjonen henger igjen i dag, men oppleves neppe like hensiktsmessig. For noen er reaksjonen så sterk at det kan bli et psykososialt problem, og det finnes flere behandlingsmuligheter. Svettemåling kan hjelpe disse pasientene både ved diagnostisering og evaluering av behandlingen.

Testens som er utført med svettemåleren er lovende så langt. I en pilotstudie har forskere ved Oslo universitetssykehus brukt sensoren til å måle en sammenheng mellom svetting og kraftige blodsukkerfall hos diabetespasienter. Forskerne vil nå gå videre med å prøve å utvikle en alarm som kan varsle pasientene om disse episodene før de blir kritisk.

Anvendelsen av svettemåleren er ikke bare rent medisinsk, men kanskje også innen idrett, der svetting, men også stress er et velkjent fenomen.

For en utover er det ofte kritisk å treffe riktig spenningsnivå, og da kan målinger av den psykiske svetteaktiviteten være til hjelp. For å utføre målingen behøver man kun klistre noen små og enkle elektroder til huden. Måleresultatene overføres trådløst til en datamaskin som vurderer resultatet.

Selv enkel hoderegning, en skarp lyd eller tiltale fører til psykisk svetteproduksjon som gir utslag på svettemåleren. Så hva med å bruke den som en logndetektor, tenker du kanskje? Tja, selv om svettemåleren registrerer økt aktivitet i forbindelse med stress, er veien fortsatt lang for man sikkert kan skille mellom utslag som skyldes nervøsitet eller løgn.

En grunnleggende forståelse av hudens elektriske egenskaper ligger i bunnen for utviklingen av svettemåleren. Norske forskere har ligget i front i dette fagfeltet i 40 år, og nå starter høstingen av fruktene – den medisinske anvendelsen.

Gorm Krogh Johnsen, postdoktor ved IFE, og Christian Tronstad, forsker ved Medisinsk-teknologisk Virksomhetsområdet, Oslo Sykehus service ved Oslo universitetssykehus